

N:o 19.

Ank. till Riksd. kansli den 20 febr. 1896, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion angående ändrade bestämmelser rörande styrkande af hinderlöshet för ingående af äktenskap.

Vid innevarande riksdag har af herr *S. M. Olsson* i Sörnäs inom Andra Kammaren afgifvits följande, af kammaren till lagutskottet hänvisade motion, n:o 33:

»Rörande bestyrkande af persons hinderlöshet för ingående af äktenskap stadgar kyrkolagen kap. 15 § 19: »Om någon obekant person vill låta lysa för sig, skall det ej ske förr än han prestomen framter säkra bevis om sitt lefverne och sina vilkor; eller några tillstädesvarande visse och trovärdige män derom kunna vittna.» Vidare heter det i kongl. brefvet till konsistorium i Vexjö och öfriga konsistorier den 26 oktober 1791: »då man eller qvinna, som äktenskap bygga vill, om sin hinderlöshet dertill och de stycken till hinderlösheten höra, icke kan enligt kyrkolagens 15 kap. 19 § uppte tillförlitliga och säkra bevis, ej heller trovärdiga män för densammas uppgifter derom kunna borgen afgifva, såsom om en af dem känd och vittnad sak, för hvars följder de sig ansvar ikläda kunna, må det lagligt anses och hinderlösheten såsom fullt styrkt förklaras, att sökanden i inrikes tidningarne kungör sitt förehafvande med alla dertill hörande omständigheter och anvisning, hos hvilken prest, med uppgift af adressen till honom, den sig anmäla bör, som tilltänkta äktenskapet hindra vill, inom en tid af

tre till sex månader för dem, som icke utom riket vistats, samt af ett år för dem, som från utländska orter bort bevittnade vara.»

Att dessa föreskrifter voro lämpliga och ändamålsenliga för 100 år sedan, betvivlas visst icke, men förhållandena hafva sedan dess betydligt ändrat sig, då landets befolkning nu befinner sig på rörligare fot än någonsin förr. Några års vistelse i utlandet, särskildt i Amerika, och sedan återkomst till fosterbygden hör ej till det ovanliga, och vill då någon sådan resenär ingå äktenskap här, möter han svårigheter, hvarpå han oftast förut icke tänkt. Här stå honom nu två utvägar öppna för att få sin hinderlöshet fulltygad, dels »borgen af trovärdige män», dels kungörelse i Post- och Inrikes tidningar. Den första är beqvämare och enklare, och att anskaffa män, som äro färdige och villige, för vänskaps skull, att afgifva borgen för hans hinderlöshet, »såsom om en af dem känd och vittnad sak», torde i de flesta fall icke möta någon svårighet, helst ansvarsföljderna väl äro så godt som inga; men huru pass trovärdige dessa borgesmän kunna anses vara, äfven om de sjelfva samtidigt vistats i Amerika, är lätt att inse, då Amerika är stort. Oftast måste dock såsom borgesmän anlitas personer, som kanske under hela den utrikes vistelsen vistats i hembygden och aldrig haft ens ett bref från eller om den person, för hvilkens hinderlöshet han skall gå i borgen, »såsom en af dem känd och vittnad sak». Alltsammans blir då en ren humbug, och fall lära äfven inträffat, då pastor vägrat att utfärda lysning på sådana »trovärdiga mäns borgen».

Återstår då den andra utvägen: att kungöra sitt förehafvande i Post- och Inrikes tidningar och — vänta ett år. Men detta väntans år kan blifva ödesdigert på olika sätt, såsom att fästeqvinnan häfdas och öfvergifves, att kontrahenterna börja lefva tillsammans i oegentlighet och förblifva sedan liknöjda för ett ordnadt äktenskap, eller att den tilltänkta förbindelsen slås upp.

Lagstiftningen bör icke utsätta personer för sådana frestelser eller svårigheter. I likhet med förhållandena i andra länder, t. ex. i Norge, som dock i äktenskapsfrågor har mer skärpta lagar än vi, torde här en förenkling böra ske.

Och skulle jag helst vilja föreslå, att det i ifrågavarande fall ansåges tillräckligt, att sökanden vid uttagande af lysning i vittnens närvaro afgåfve en muntlig eller skriftlig försäkran, att han är fri från hvarje sådan förbindelse, som kan lägga hinder för det tilltänkta äktenskapet.

Men då denna fråga torde fordra kyrkomötets hörande, får jag för den skull vördsamt föreslå,

att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga de åtgärder, som erfordras för att det åsyftade ändamålet må vinnas.»

Det må visserligen inrymmas, att de af motionären åberopade bestämmelserna rörande sättet för styrkande af hinderlöshet för äktenskap äro i viss mån föråldrade och särskildt att den i 1791 års kongl. bref stadgade kungörelsetid af ett helt år, då fråga är om person, som vistats utom riket, är väl lång. Med nutidens snabbare förbindelser torde denna tid utan olägenhet kunna inskränkas åtminstone till samma tid, som för närvarande gäller i fråga om stämning å den, som bor utom riket, eller sex månader. Men hvarje äktenskapslagstiftning, som ej helt och hållet förbiser vigten af garantier mot äktenskaps ingående af personer, som på grund af äldre förbindelser sakna laglig rätt dertill, måste uppställa ganska stränga fordringar i förevarande hänseende. Den måste kräfvat bevisning om eller större grad af sannolikhet för kontrahenternas äktenskapsledighet.

Utskottet kan därför icke godkänna motionärens förslag att låta en skriftlig eller muntlig försäkran af den, som anmäler sig till uttagande af lysning, utgöra tillfyllestgörande bevisning om äktenskapsledighet. Helt visst skulle ett sådant eftergifvande af hittills följda grundsatser i sina följder kunna blifva långt betänkligare än nu gällande bestämmelser någonsin kunna blifva.

Utskottet hemställer därför,

att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 februari 1896.

På lagutskottets vägnar:

E. v. KRUSENSTJERNA.
